

حیات الانسان

(ترجمہ حیات الحيوان)

جلد اول

تأليف
کمال الدین محمد بن موسیٰ دمیر

(۷۴۲-۸۰۸ هـ.ق)

ترجمہ

محمد شاہ بن مبارک قزوینی

تصحیح و تحشیہ

محمد روشن

- سرشناسه : دمیری، محمد بن موسی، ۷۴۲-۸۰۸ ق.
- عنوان قراردادی : حیوة الحیوان. فارسی
- عنوان و نام پدیدآور : حیات الانسان (ترجمه حیاة الحیوان) / تألیف کمال الدین محمد بن موسی دمیری؛ مترجم محمدشاه بن مبارک قزوینی؛ تصحیح و تحشیه محمد روشن.
- مشخصات نشر : تهران: مؤسسه پژوهشی میراث مکتوب، ۱۴۰۰.
- مشخصات ظاهری : ۲ ج.
- فروست : میراث مکتوب؛ ۳۶۲. علوم و فنون؛ ۲۷.
- شابک : دوره: 1-220-203-600-978 ج. ۱: 8-221-203-600-978
- وضعیت فهرست نویسی: فیپا
- یادداشت : کتابنامه.
- یادداشت : نمایه.
- موضوع : حیوان ها - متون قدیمی تا قرن ۱۴.
- موضوع : Animals-Early works to 20th century
- شناسه افزوده : قزوینی، محمد بن مبارک، مترجم
- شناسه افزوده : روشن، محمد، ۱۳۱۲ - ، مصحح
- شناسه افزوده : مؤسسه پژوهشی میراث مکتوب
- رده بندی کنگره : QL ۴۱
- رده بندی دیویی : ۵۹۱/۰۹
- شماره کتابشناسی ملی : ۷۶۱۸۳۱۰
- وضعیت رکورد : فیپا

حیات الانسان

(ترجمه حیات الحيوان)

جلد اول

تأليف: کمال الدین محمد بن موسی دمیری (۷۴۲-۸۰۸ ه. ق.)

ترجمه: محمدشاه بن مبارک قزوینی

تصحیح و تحشیه: محمد روشن

مدیر تولید: محمد باهر

ترجمه گردیده مقدمه به انگلیسی: مصطفی امیری

مدیر فنی و امور چاپ: حسین شاملوفرد

نمایه سازی: زهرا طاووس مقدم

صفحه آرا: رضا سلگی

چاپ اول: ۱۴۰۰

شمارگان: ۳۰۰ نسخه

بهای دوره با جلد شومیز: ۳۲۰۰۰۰ تومان

بهای دوره با جلد سخت: ۳۷۰۰۰۰ تومان

شابک (دوره): ۹۷۸-۶۰۰-۲۰۳-۲۲۰-۱

شابک (ج ۱): ۹۷۸-۶۰۰-۲۰۳-۲۲۱-۸

چاپ (دیجیتال): میراث

شماره فروش:

همه حقوق متعلق به ناشر و محفوظ است
نشر الکترونیکی اثر بدون کسب اجازه کتبی از ناشر ممنوع است

نشانی ناشر: تهران، ش. پ: ۱۳۱۵۶۹۳۵۱۹

تلفن: ۶۶۴۹۰۶۱۲، دورنگار: ۶۶۴۰۶۲۵۸

E-mail: tolid@MirasMaktoob.ir

http://www.MirasMaktoob.ir

فهرست مطالب

۳۶	اساربع	یست و سه	مقدمه مصحح
۳۶	أَشْفَعُ	۱	[پیشگفتار] (مترجم)
۳۶	اسقنقور	۵	مقدمه (مؤلف)
۳۷	اسود سالخ		
۴۰	أَصْرَمَان		
۴۰	أَصْلَه		باب اول در حرف الف
۴۱	اطلس	۹	اسد
۴۲	أَطْوَم	۱۵	ايل
۴۲	أَطْيَش	۲۲	ابابيل
۴۳	أَعَثَر	۲۳	اتان
۴۳	الأفال	۲۵	اجدل، اخطب، اخيل
۴۳	أَفْعَى	۲۵	اخضر
۴۷	جارية	۲۵	اربند
۴۹	الأقهبان	۲۵	أَرْضَه
۴۹	الأمْلُول	۲۷	أَرْقَم
۴۹	الإنس	۲۷	أَرْنَب
۴۹	الإنسان	۳۲	ارنَب بحرى
۵۴	انسان الماء	۳۳	أَرْوِيَه

٧٧	بُذْنَه	٥٤	اِنْقَد
٨٠	بَذَج	٥٥	اَنكليس
٨١	بُرَاق	٥٥	اُنن
٨٣	بِرْذُون	٥٥	انيس
٨٤	بُرْغوث	٥٦	انوق
٨٨	برقانه	٥٧	اُوز
٨٨	بُرْكه	٥٩	الألقه
٨٩	بشر	٥٩	الإلق
٨٩	بط	٥٩	أودع
٩٤	بعوض وبعوضه	٥٩	أورق
٩٩	بعير	٥٩	أوش
١٠٥	بَغَاث	٦٠	ابلس
١٠٦	بغل	٦١	أيم وأين
١١٢	بغيع	٦١	ايل
١١٣	بقر	٦١	إبن آوى
١١٤	بجاسم		
١١٤	حراب دربانه		
١١٤	دربانه	٦٥	بابوس
١٢٣	بقر وحشى	٦٥	بازى
١٢٥	بقر الماء	٦٩	باشق
١٢٥	بقرة بنى اسرائيل	٦٩	بيدق
١٢٥	بق، بَقَه	٧٢	بال
١٢٧	بَكْر	٧٣	ببر
١٢٩	بلبل	٧٣	بَيَّغا
١٣٠	بَلَح	٧٥	بَجع
١٣٠	بلشون	٧٦	بَسِج
١٣٠	بُلصوص	٧٦	بحرج
١٣١	بنات الماء	٧٦	بُخت

باب الباء

بنات وردان.....	۱۳۱	تَنُوط.....	۱۴۹
بُهار.....	۱۳۱	تورم.....	۱۴۹
بهته.....	۱۳۱	تولب.....	۱۵۰
بهرمان.....	۱۳۱	تیس.....	۱۵۰

باب الثاء

بَهْمَة.....	۱۳۱	بَهِيمَة.....	۱۳۳
بُوم، بُومَة.....	۱۳۷	بُوم، بُومَة.....	۱۳۷
بُوه.....	۱۳۹	بُوه.....	۱۳۹
بوقیر.....	۱۳۹	بوقیر.....	۱۳۹
بینیب.....	۱۴۰	بینیب.....	۱۴۰
بیاح.....	۱۴۰	بیاح.....	۱۴۰
ابویراقش.....	۱۴۰	ابویراقش.....	۱۴۰
ابویرا.....	۱۴۰	ابویرا.....	۱۴۰
ابویربص.....	۱۴۰	ابویربص.....	۱۴۰
ثابت.....	۱۴۹	ثابت.....	۱۴۹

باب الثاء

باب الجیم

تالب.....	۱۴۱	تایب.....	۱۴۱
تبیع.....	۱۴۱	تبیع.....	۱۴۱
تُبُشَر.....	۱۴۱	تُبُشَر.....	۱۴۱
تُفَل.....	۱۴۱	تُفَل.....	۱۴۱
تدرج.....	۱۴۲	تدرج.....	۱۴۲
تُخَس.....	۱۴۲	تُخَس.....	۱۴۲
تغلق.....	۱۴۲	تغلق.....	۱۴۲
تفه.....	۱۴۲	تفه.....	۱۴۲
تم.....	۱۴۳	تم.....	۱۴۳
تمساح.....	۱۴۳	تمساح.....	۱۴۳
تمیله.....	۱۴۶	تمیله.....	۱۴۶
تئین.....	۱۴۶	تئین.....	۱۴۶
جَاب.....	۱۷۱	جَاب.....	۱۷۱
جَارَحَة.....	۱۷۱	جَارَحَة.....	۱۷۱
جَارَف.....	۱۷۱	جَارَف.....	۱۷۱
جاموس.....	۱۷۱	جاموس.....	۱۷۱
جان.....	۱۷۲	جان.....	۱۷۲
الجیهه.....	۱۷۳	الجیهه.....	۱۷۳
جثله.....	۱۷۳	جثله.....	۱۷۳
جحل.....	۱۷۳	جحل.....	۱۷۳
جحمرش.....	۱۷۳	جحمرش.....	۱۷۳
جحش.....	۱۷۳	جحش.....	۱۷۳
جُخَدَب.....	۱۷۴	جُخَدَب.....	۱۷۴

جُدُجْد ١٧٤	جُدُجْد ١٧٤
جُدَايَه ١٧٤	جُدَايَه ١٧٤
جُدَى ١٧٤	جُدَى ١٧٤
اجْدَل ١٧٥	اجْدَل ١٧٥
جذَع ١٧٥	جذَع ١٧٥
جَراد ١٧٧	جَراد ١٧٧
جَراد بحرى ١٨٥	جَراد بحرى ١٨٥
الجَراره ١٨٥	الجَراره ١٨٥
الجُرْذ ١٨٥	الجُرْذ ١٨٥
الجرجس ١٨٧	الجرجس ١٨٧
الجوارس ١٨٧	الجوارس ١٨٧
الجرو ١٨٧	الجرو ١٨٧
الجريث ١٩٠	الجريث ١٩٠
الجزور ١٩٠	الجزور ١٩٠
جَسَاسَة ١٩٢	جَسَاسَة ١٩٢
جعار ١٩٢	جعار ١٩٢
الجعده ١٩٢	الجعده ١٩٢
الجُعَل ١٩٣	الجُعَل ١٩٣
جعول ١٩٤	جعول ١٩٤
جفره، جفار ١٩٤	جفره، جفار ١٩٤
جلاله ١٩٥	جلاله ١٩٥
جلم ١٩٥	جلم ١٩٥
جمل ١٩٥	جمل ١٩٥
جمل البحر ٢٠٠	جمل البحر ٢٠٠
جمل الماء ٢٠٠	جمل الماء ٢٠٠
جمل اليهود ٢٠٠	جمل اليهود ٢٠٠
الجَمْعَلِيه ٢٠٠	الجَمْعَلِيه ٢٠٠
جميل و جمل ٢٠١	جميل و جمل ٢٠١

باب الحاء المهمله

حَام ٢٢٥
الحاريم ٢٢٥
الحُبَاب ٢٢٥
حَيْث ٢٢٦
حَبْتَر ٢٢٦
حَبَاجِب ٢٢٦
حُبَارى ٢٢٦
حَجَل ٢٢٩
الحِدَاة ٢٣١
الأخْب ٢٣٤
الحَذَف ٢٣٤
الحِر ٢٣٤
حربا ٢٣٥

مقدمه مصحح^۱

کتاب پیش روی، ترجمه‌ای از حيوۃ الحيوان کمال‌الدین محمد بن موسی الدمیری (د ۸۰۸ ق) است که در نیمه نخست سده دهم توسط محمد بن مبارک قزوینی معروف به حکیم^۲ به زبان فارسی ترجمه و به حيوۃ الانسان موسوم شده است. قزوینی در مقدمه (ص ۸) اشاره کرده که از سه تحریر موجود حيوۃ الحيوان - یعنی تحریر بلند و کوتاه و متوسط - تحریر متوسط را برای ترجمه برگزیده است. ضمناً او در جای دیگری از مقدمه (ص ۲) اشاره کرده که چون حيوۃ الحيوان از ذکر برخی خواص و مضار پزشکی جانوران خالی است، قزوینی این موارد را به کتاب افزوده است. چون قزوینی پزشک بوده است، این افزوده‌ها را با توجه به پیشه و تخصص خود به متن افزوده است. بنابراین، کتاب حاضر، ترجمه‌ای از تحریر متوسط حيوۃ الحيوان با افزوده‌هایی پزشکی از قزوینی است.

قزوینی تاریخ ترجمه را در کتابش ثبت نکرده است اما چون دیباچه آن را به نام پادشاه عثمانی، سلیمان بن سلیم (حک ۹۲۶-۹۷۴ ق) آغاز کرده، و از آنجا که نسخه مورد استفاده ما در این تصحیح، مورخ ۹۳۳ ق است، بنابراین تاریخ ترجمه کتاب، میان سال‌های ۹۲۶ تا ۹۳۳ ق بوده است.

در دنباله این مقدمه، نخست درباره دمیری صاحب حيوۃ الحيوان مطالبی را درج کرده و پس از آن، مطالبی را که از منابع درباره زندگی و آثار قزوینی به دست می‌آید، به خواننده ارائه خواهیم کرد.

۱. این مقدمه با همکاری مؤسسه پژوهشی میراث مکتوب نوشته شده است. از جناب آقای دکتر اکبر ایرانی، مدیر عامل، و همکاران ایشان در این مؤسسه بسیار سپاسگزارم.

۲. پس از این: قزوینی.